

AUTORKA BESTSELLERU *DIEVČA V MODROM PLÁŠTI*

MONICA HESSEOVÁ

VOJNA OKOLO NÁS

*Nemôžu dôverovať svojej krajine.
Môžu dôverovať jedna druhej?*

COOL
BOO

Vojna okolo nás

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.cooboo.sk
www.albatrosmedia.sk

Monica Hesseová
Vojna okolo nás – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

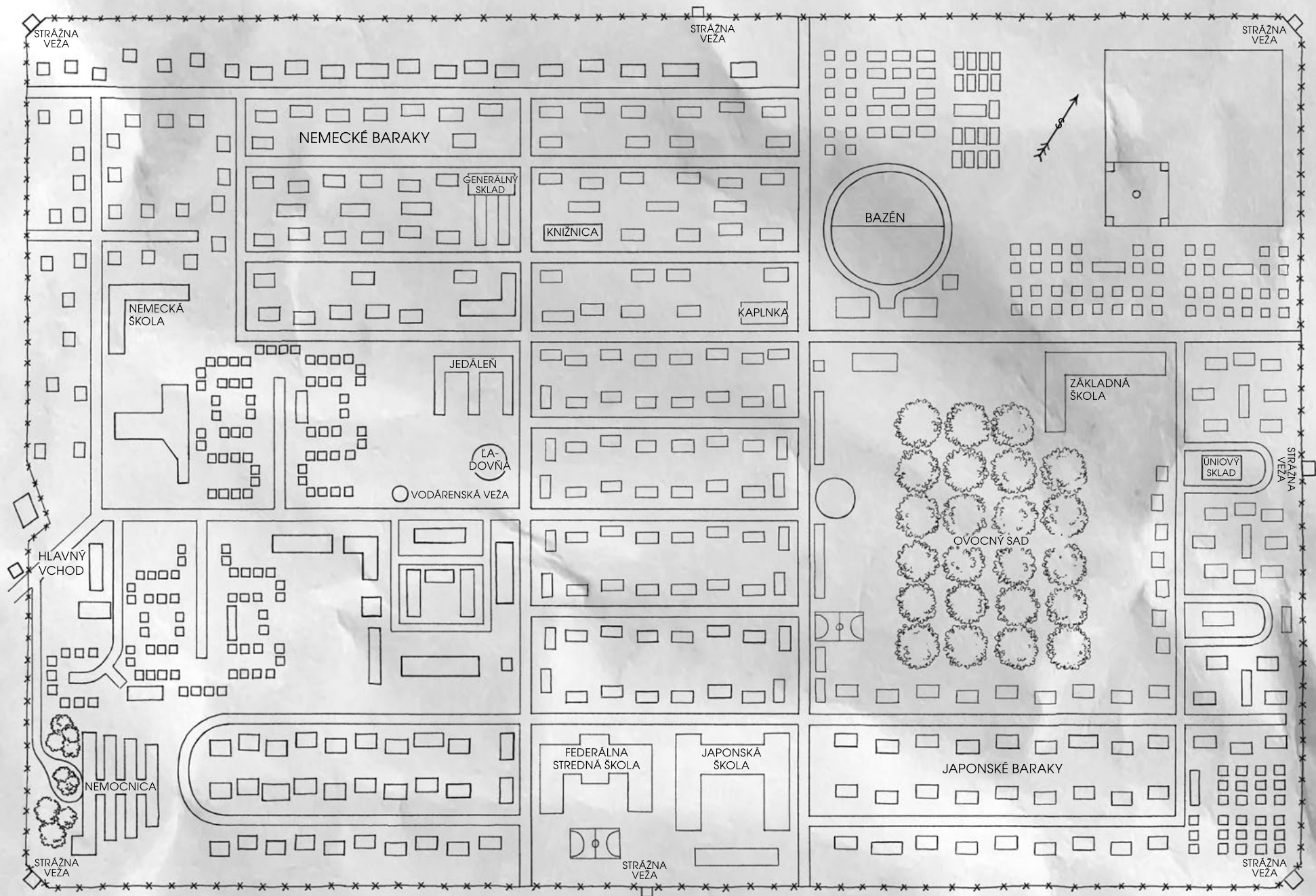
VOJNA OKOLO NÁS

MONICA HESSEOVÁ

VOJNA OKOLO NÁS

COO
BOO

*Pre moje silné babičky z Iowy
Coral a Marjorie*

HARUKO

Po všetkom, čo sa stalo – tam, na tom mieste plnom nepriateľov, prachu, špiclov a smútku, po všetkom, čo mi Margot povedala – po tej vypočítavosti, ktorá sa vydávala za priateľstvo, po tom neuváženom zničení môjho života –, som vďačná za jedinú vec: že som ju nikdy nemilovala. Keby som ju milovala, nemohla by som nič z toho zvládnuť, a tak som vďačná za tento nedostatok lásky, za jedinú vec, ktorú dokážem zniesť. Lebo aj keď je to hrozné, keby som to nemala, nemala by som nič.

MARGOT

*Ak toto Haruko povedala, klamala.
Milovala ma. A ja som ju milovala tiež.*

JEDEN

HARUKO

„ŽELÁM SI, ABY SME TERAZ BOLI VŠETCI DOMA,“ ZAŠEPKÁ TOŠIKO. Akoby som mala odlišnú odpoveď než naposledy, keď hovorila to isté. Štuchne ma do boku, aby upútala moju pozornosť, hoci vie, že to neznášam. Zostanem však pokojná, lebo je to súčasť našej nevyslovenej dohody, mojej sestry a mňa, že budeme zdvorilé, lebo sme príliš vyľakané, než aby sme boli niečo iné. A pretože sme to sľúbili svojej matke.

„Tvoja malá sestra nie je tvoj nepriateľ,“ povedala mi mama, keď sme sa minule s Tošiko hádali. Vtedy som sa prvý raz dozvedela o Texase.

„Ja viem,“ odvetila som významne a potom som už nepovedala nič iné, lebo som nechcela hovoriť o tom, kto je skutočný nepriateľ.

Teraz mama sedí oproti nám, vklinená vedľa našej kopy kufrov, s vyrovnaným chrbtom, aby jej klobúk nezavadil o sedadlo Pullmanovho vozňa. Oči má zatvorené. Neviem, či spí, alebo jej je zle z vlaku – o čom som ani netušila, že existuje, kým sme nenastúpili a ľudí

nezačalo napínať s ústami v papierových vreckách, ktoré im rozdávali strážcovia hliadkujúci v uličkách. Už viac ako tisícpäťsto kilometrov je klobúk pripnutý na maminej hlave. Všetko ostatné je povädnuté: jej šaty, moje šaty, celé telo mojej sestry pritiskajúce sa ku mne, keďže som sa rozhodla neodpovedať na jej posledné vyhlásenie. Namiesto toho som sa oprela čelom o okno. Hnedá tráva. Hnedá špina. Špinavé kone s jazdcami so šatkami cez nosy, cválajúce naprieč krajinou, ktorá je neznesiteľne plochá.

Keď som naposledy mala Denver na dohľad, obloha bola dosť jasná, aby som dovidela na vrcholky hôr.

„Haruko.“ Tošiko ma opäť štuchne do boku, tesne pod rebrami.

„Helen,“ opravím ju.

Prevráti oči. „Každý tu je Japonec. Vedia vysloviť tvoje skutočné meno.“

Prinútim sa ďalej hľadiť z okna, aby som nezazerala na Tošiko. „Moji priatelia ma volajú Helen.“

„Asi tak päť ľudí ťa niekedy volalo Helen.“

Začíname sa stávať povážlivo nedotklivými, nielen my dve so sestrou, ale všetci vo vlaku. Sme vyčerpaní troma dňami zdvorilosti a zatuchnutými sendvičmi. V hlave mi pulzuje od revúceho rytmu uháňajúceho vlaku. Bolesť to cítim v sánke i v zuboch. Nozdry mám plné oleja a dymu. Zakryjem si nos a snažím sa pomalšie dýchať.

„Helen.“ Štuch, štuch. „Môžem ešte raz vidieť ten list?“

Chcem odmietnuť – nie aby som sa ju pokúsila provokovať, ale preto, lebo nenávidím ten list. Mama však začuje poslednú sestrinu otázku a otvorí jedno bdelé oko, aby sa uistila, že spravím, o čo ma žiada. Má rada ten list; obe ho majú rady.

List má úradnú pečiatku a podľa spätnej adresy ho poslali ľudia z Ministerstva spravodlivosti USA. Vyberiem ho z kabelky a podám

Tošiko, ktorá ho úctivo rozvinie. Čo si myslí, že by sa stalo, keby ho roztrhla? Nevypustili by nás dnu? Podstatou listu je, že nás nepustia von.

Vážená pani Tanaková,

oznamujeme Vám, že Vaša žiadosť o opätovné stretnutie s Vaším manželom Ičirom Tanakom v rodinnom internačnom tábore bola schválená. Prosím, zoberte na vedomie, že jedinými ubytovanými osobami podľa tohto súhlasu sú pani Secu Tanaková (44 rokov), slečna Haruko Tanaková (17 rokov) a slečna Tošiko Tanaková (12 rokov). Všetky ďalšie informácie týkajúce sa stretnutia sa dozviete v Crystal City, v Texase.

Crystal City. Ideme na miesto zvané Crystal City. Najprv som vkladala dôveru do toho názvu, lebo ma navádzal uveriť, že idem na nejaké nádherné miesto. Na miesto, kam mám dôvod zabaliť si pekné veci. Svoje najlepšie šaty. Svoju novú kabelku. Svoju fľaštičku parfumu Tabu.

Vo vlaku sú aj iné rodiny a s niektorými sme sa zoznámili.

Pani Ginozová z Los Angeles a jej malá dcérka. Stará pani Jamagučiová zo Santa Cruz. Rodiny s príbehmi celkom rovnakými ako iné až na pár detailov. Moja mama vždy zdvorilo počúva príbehy druhých ľudí, hoci už musí vedieť, ako sa skončia: *A potom sme nastúpili do tohto vlaku.*

Sedeli sme pri večeri; muži z FBI mu nedovolili ani dojesť.

Povedali, že preto, lebo ukrývame japonskú korešpondenciu. Ale boli to listy od mojej svokry, ktoré sme mali uložené v truhlici. Ako by to mohlo byť ukrývanie?

Poznali sme jedného advokáta, ale povedal, že nemôže nič urobiť, všetko je legálne. Prezident Roosevelt vydal vyhlásenie.

Ešte aj teraz počujem svoju mamu, ako znovu rozpráva náš príbeh neveste oproti cez uličku, ktorej manžela vzali dva dni po ich svadbe.

„Prišli v sobotu ráno, keď bol Ičiro ešte v práci, a sedeli v mojej kuchyni, kým neprišiel domov,“ povedala. „Nedovolili mi zavolať mu – z obavy, že by som mu nejakým kódom naznačila, aby zostal mimo. Museli sme čakať celé hodiny; môj manžel sa zdržal, aby pomohol jednému z hostí zaistiť pešiu turistiku. Vždy ostával dlhšie, aby sa postaral o rôzne veci. Muži povedali, že využíva svoju prácu, aby posúval informácie medzi hostami cestujúcimi do zámoria.“

Vynechala tak veľa z tohto príbehu. Vynechala fakt, že Albany, kde môj otec pracoval ako nočný recepcný, bol najkrajší hotel v meste. Že niektorí hostia boli Japonci, ale väčšinou to boli bieli a mali radi môjho otca; niekedy nám priniesli darčeky z miest, kam cestovali. Papierové vejáre z Paríža, snehovú guľu z New York City. Vynechala fakt, že raz vošla guvernérova žena a môj brat jej v hotelovej lekárni predal pomarančovou sódu a ja som jej k nej pridala slamku na pitie. Pani Carrová mi povedala, že mám pôvabné americké jamky na lícach a Keniči a ja sme strávili nasledujúci týždeň komplikovaným prehrávaním tejto scény, vždy keď sme na konci dňa umývali mopom podlahy. „A-me-ric-ké jamky na lícach sú skvelé, domnievam sa, ak sú všetkým, čo môžeš získať,“ hovorieval Ken. „Hoci ja uprednostňujem jamky na lícach pochádzajúce z Francúzska.“

Niekde uprostred tohto imitovania pani Carrovej sme jej začali pridávať nóbl prízvuk, ktorý vlastne ani nemala. „Povedala som americké jamky na lícach? *Bože*, myslela som americké *pupienky*.“ Nikto iný si nemyslel, že je to také zábavné. Nikdy si nikto iný nemyslel, že naše veci sú také zábavné, ako sme si to mysleli my.

V deň, keď agenti prišli do nášho bytu, nevypomáhala som pri sódovej fontáne. Ken krátko predtým odišiel, aby sa stal americkým vojnovým hrdinom. Ocko a mama nechceli, aby som tam pracovala sama.

Obliekala som si svoj volejbalový dres, lebo som sa mala stretnúť s niekoľkými inými Nisei dievčatami z kostola na California Street. Ešte som mala natáčky na polovici hlavy, keď ma mama privolala zo spálne, aby som jej tlmočila. Chvíľu mi trvalo, kým som zistila, čo muži chceli. Niektoré výrazy som nevedela preložiť. *Čo je to úskok?* opýtala som sa jedného z agentov, ten si však myslel, že som drzá.

Keď mama rozprávala tento príbeh, vynechala to, čo predstavovalo celý môj život.

Krátko po liste od vlády prišiel iný od môjho otca, adresovaný mame, ale napísaný pre nás všetkých – v angličtine; som si istá, že ktokoľvek monitoroval jeho poštu, trval na tom, aby bol v angličtine, takže som ho musela čítať nahlas. *Je tu salón krásy, napísal. Koloniál. Stavajú americkú školu a bazén – s priemerom deväťdesiat metrov a so skokanskou plošinou! Ľudia môžu mať prácu a za ňu peniaze navyše, ale každý dostane bývanie a žetóny na jedlo a oblečenie, či má prácu, alebo nie. Bude sa vám tu páčiť.*

To najmenej, čo mohol otec urobiť, bolo ráznejšie odmietnuť... mohol povedať mame, že nám zakazuje ísť do Texasu. Namiesto toho – keď trvala na našom príchode – prišli nadšené vety, ktoré zneli ako z pohľadníc dovolenkárov, s výkričníkmi, ktoré by bol označil ako vulgárne, keby som ich použila ja sama. *Tak veľa Japoncov! Premietanie filmov v komunitnom centre zdarma! Haruko, povedz mame, že nemocnica hľadá dobrovoľníkov aj že zopár žien rozbehlo výrobu tofu priamo v tábore!*

Takto sa v nás môj otec pokúšal vzbudiť nadšenie z neúrodnej púšte v Texase. Výrobnou tofu.

Povedala som mame o nemocnici a videla som, ako sa rozžiarila. Moja mama, ktorá absolvovala *Women's Medical Professional School* v Tokiu, sa nikdy oficiálne nestala doktorkou, lebo sa namiesto toho

prestahovala do Ameriky, aby sa vydala za cudzieho muža, syna jedného rodinného priateľa, nikdy sa nenaučila plynulo po anglicky a jej povolaním sa stala starosť o dĺžku môjho volejbalového dresu.

Osobne by som sa obávala miesta, ktoré umožňovalo žene dva-dsať rokov po skončení zdravotnej školy a bez praxe stať sa dobrovoľnou lekárkou, ale mama sa rozžiarila, a tak som nič nepovedala. Jasně.

Tošiko ma šuchne laktom. Vlak spomaľuje a brzdy škripu. „Myslím, že zastavujeme,“ zašepká mi. „Myslím, že naberieme viac ľudí.“ „Prestávka na údržbu,“ zašepkám aj ja. „Okenné rolety.“

Keby to bola bežná stanica, stráže by nám povedali, aby sme stiahli rolety. Robia tak pri každom zastavení, hoci nedodajú, či je to kvôli tomu, aby sme nevideli, kde sme, alebo nechcú, aby nás videli ľudia v tých mestách.

Zdá sa, že tentoraz sa obe s Tošiko mýlime. Vagón úplne zastavuje, nikto nás nenúti stiahnuť rolety a vonku nestoja žiadni noví ľudia, nikto nečaká na peróne. Vlak konečne stíchnie a to ticho je nebeské. Všetci si pritláčame tváre na horúce sklo a nikto na nás nekričí.

Nízky bledý strážca kráča uličkami, počíta naše hlavy a potichu si mrmle čísla. Keď je jasné, že má správny počet ľudí, povie nám, aby sme sa zoradili. *Buďte disciplinovaní, netreba sa náhliť, nechajte kufre tak, niekto ich prinesie.*

Sme na mieste. Zacítim nával horúčavy, hneď ako sa otvoria dvere na vlaku. V Colorade vie byť niekedy horúco, ale toto je horúčava, ako keď si dáte tvár rovno pred rúru na pečenie. Je to divný pocit niečoho neprirodzeného a nehybného, valiaceho sa do vlaku. Sledujem, ako každá osoba predom mnou zastane vo dverách, zatacká sa pod náporom tepla, až potom zostúpi dolu.

Sme na stanici. Či skôr na zastávke, lebo tu nie je nijaká staničná budova, len niečo ako altánok: hrdzavé trámy podopierajú kovovú

strechu s lavičkou uprostred otvoreného priestoru. Visiaca tabuľka hlása: CRYSTAL CITY.

Keď všetci konečne vystúpime z vlaku a znovu nás prepočítajú, nastane zmätok. Mal na nás čakať autobus, aby nás vzal do tábora, ale podľa všetkého sa v horúčave pokazil a my sme tu uviazli. Muž, ktorý doručil správu, beloch v obleku s potom na spánkoch, sa ospravedlní za tento *vývoj situácie*. Stále opakuje, aby sme boli trochu trpezliví a počkali...

Aby sme boli trochu trpezliví a počkali, preložím mame.

„Príde druhý autobus,“ povie muž. Má rednúce vlasy a okrúhlu tvár; je vysoký a hranatý. Podľa mňa je to nejaký šéf. V rukách drží podložku s klipsňou; ostatní ľudia, ktorí vyzerajú ako zamestnanci, pobiehajú a šepkajú informácie, zatiaľ čo on si robí poznámky.

Príde druhý autobus.

Toto je okolo nás: poštový úrad s americkou vlajkou. Malá ošarpaná reštaurácia. Penzión, v ktorom by som nechcela prespať. Nízke jednoposchodové domy stojace ďaleko od seba. V Denveri sme bývali na vyššom poschodí dvojdomu. V Denveri ste nikdy nemuseli ísť ďalej než jedno poschodie, aby ste si požičali ihlu alebo plechovku s krémom na topánky.

Kým sa snažím zorientovať, ostatní pasažieri sa zhovávajú. Tí najhlučnejší – ako napríklad pani Ginozová, ktorá vytrvalo žiada vodu navyše pre svoju dcéru, zatiaľ čo moja mama povedala Tošiko a mne, aby sme prehltali svoje sliny – sa rozhodnú, že nechcú čakať na autobus a že do tábora pôjdeme pešo. Čo je to jeden a pol kilometra po tisícpäťsto kilometroch, ktoré sme už precestovali?

Spotenému belochovi sa nepáči predstava zástupu unavených žien a detí pochodujúcich vo svojich najlepších cestovných šatách, ale my sme sa už na to dali. Pani Ginozová zbadala značku, tak ju nasle-

dujeme von z malého mestečka, ktoré nemá žiadne sklenené budovy, nič, čo by pripomínalo krištál. Popri niekoľkých poliach, na ktorých podľa muža rastie špenát. „Crystal City je hlavné špenátové mesto sveta,“ povie, ako keby mal získať kontrolu nad situáciou predstieraním, že byť peším turistickým sprievodcom bol jeho nápad. „Špenát nás preslávil, máme aj sochu Pepka námorníka,“ chvastá sa a mne je to trápne aj zaňho. Slnko je presne nad našimi hlavami a šaty mám vlhké od potu, najprv len pod pazuchami a neskôr už celé. Ako kráčame, lepia sa mi na nohy aj na pás.

A potom, keď už mám jazyk taký napuchnutý od smädu, že viac nemôžem ani prehĺtať, stojíme päťdesiat metrov od brány. Za ňou je húf tvárí, dôvod, prečo sme vlastne tu.

Otcovia a manželia naťahujú krky. Museli im povedať, že prichádzame; pár z nich drží nad hlavou uvítací transparent. Cez pot rinúci sa mi po tvári nejasne vnímam dychovú kapelu a ešte nejasnejšie chápe, že aj to musí byť súčasť uvítacieho ceremoniálu.

Najprv mám dojem, že sa moje unavené oči so mnou zahrávajú, ale je to pravda: zopár mužov vzadu má svetlé vlasy a belošké črty. Nemeckí zajatci. Niečo ďalšie, čo mi ocko povedal o tábore. Budeme obývať spoločný priestor s nacistami.

„Nevidím vášho otca,“ úzkostlivo zašepká mama.

Pozorne si obzerám dav a pohľadom sa pristavím na stĺpe oploštenia. Sedí tam dievčina s kučeravými blond vlasmi a so zápisníkom na kostnatých kolenách, do ktorého si niečo zaznamenáva. Vyzerá úradne ako zamestnankyňa tábora, ale je trochu primladá, približne v mojom veku. Mala som si uvedomiť, že zadržiavanie Nemci si privedú svoje deti. Aj ona si prezerá dav, civie na prišielcov a na krátky okamih sa jej oči stretnú s mojimi. Potom znovu skloní hlavu a zapíše si niečo ďalšie. Namrzene zdvihnem obočie. Už som mala dosť ľudí

so zápisníkmi, ktorí ma odškrtávali vo svojich zoznamoch. Priveľa zapisovania, kedy sme jedli, spali, používali kúpeľňu.

„Haruko! Haru-čan!“

To je otec. *Môj otec*. Nevidela som ho päť mesiacov. Srdce mi pokočí, skôr než si spomeniem, že som si nebola istá, aký budem mať teraz pocit zo stretnutia, keď naposledy to bolo také čudné.

Stojí tam blízko stĺpa oplotenia, máva vreckovkou nad hlavou ako zástavou a vyzerá chudší, na spánkoch prešedivený. Počujem ho skôr než mama a sestra. Keď zachytí môj pohľad, vreckovka ochabne a na tvári mu zbadám niečo ako neistotu.

„Helen,“ skúsi to znovu. Nie je to neistota, je to nádej, túžba, aby som sa pozrela jeho smerom. Tošiko mala pravdu. Len ostatné obľúbené dievčatá v škole ma volali Helen. Nikdy nie moja rodina. Tak veľmi sa snaží. Mala by som byť šťastná. „Helen, tu som!“

Drgnem mamu. „Tam je ocko.“ Jej oči behajú, kým ho nenájdu. Potom vyčarí úsmev a stískajúc mi zápästie vo svojej dlani sa ponáhľa k bráne, k stĺpu.

Drôtený plot obklopuje tábor zo všetkých strán. Je tri metre vysoký, zakončený ostnatým drôtom a v rohoch vidím strážne veže a vojakov so zbraňami.

Otec to nespomenul ani v jednom z listov. Muselo mu to vypadnúť z mysle. *Tu v Crystal City, Haruko, máme premietanie filmov vonku, výrobu tofu a ostnaté ploty strážené mužmi, ktorí ťa zastrelia, keď sa pokúsiš odísť.*

Je zábavné, že viete vynechať niektoré veci. Zábavný je aj spôsob, akým viete vykresliť obraz, ktorý je celkom pravdivý a zároveň najnepravdivejší.

Môj otec nevyjde von, aby nás privítal, lebo žije za týmto plotom. K tomuto plotu nás priviedol. A hoci viem, že by som mala byť nad-

šená, lebo ho opäť vidím, nemôžem si pomôcť, musím myslieť na to, že keď moja mama povedala: *Tvoja malá sestra nie je tvoj nepriateľ*, chcela som sa jej opýtať: *Je ním môj otec?*

Náhle mi šklbne ľavým plecom. Kým mama sa pokúša tlačiť nás dopredu, Tošiko ma ťahá za druhé zápästie späť a ústa má v panike naširoko otvorené.

„Prestaň, Toši, to bolí!“

„Nechcem ísť dnu.“

„Nebuď hlúpa, táraš o tom celé dni.“

„Teraz nechcem,“ zapiští. Cítim, že je na pokraji plaču.

„Tošiko, prestaň. Ak chceš vidieť ocka, musíš ísť tadiaľto.“

Mama sa nás stále snaží tlačiť dopredu. V tom stisku sa jej klobúk skĺzne dopredu; zhluk modrých lupienkov sa trepoce, akoby sa mali uvoľniť. Otočím sa späť k svojej sestre, ktorá je stále zaseknutá ako mulica v blate. „Želám si, aby sme teraz boli všetci doma,“ povie Tošiko. „Želám si, aby sme vzali ocka a potom šli všetci domov.“

Plače, je celá mokrá a potahuje nosom. Keď sa pokúsi spojiť svoje prsty s mojimi, trhnem rukou. Bez rozmýšľania sa tou istou rukou zaženiem a vlepím jej facku.

Prsty ma zaštípu pri kontakte s jemnou detskou pokožkou. Tošiko prekvapene otvorí ústa a dotkne sa rukou miesta, kde sa jej na líci zjavia štyri biele čiary v tvare prstov. „Haruko...“ začne, lebo som ju nikdy predtým neudrela a teraz som to urobila tvrdo.

Ťažko dýcham, my obe, a ľútosť sa vo mne mieša s úľavou, lebo udretie sestry mi pripadá ako prvá správna vec, ktorú som spravila za posledné mesiace.

„Toto je teraz domov,“ poviem jej, zatiaľ čo prehľta nové vzlyky. Vytiahnem vreckovku a čakám, kým si utrie tvár. „Žiadne ďalšie želania. Toto je domov.“

DVA

MARGOT

24. augusta 1944

Noví prisťahovalci:

Ženy: 44

Deti: 63 (dievčatá 37, chlapci 26)

Spolu: 107

Spolu všetkých v Crystal City: 3 368

VŠETCI NOVÍ SÚ TENTORAZ JAPONCI. AJ TO SOM SI ZAZNAČILA DO zápisníka. *Celkový počet japonských zadržaných: 2 371. Celkový počet nemeckých zadržaných: 997.*

V rámci mojich súčtov sú aj medzisúčty. V Nemecku narodení väzni, ktorí prišli z Kostariky. V Japonsku narodení väzni z Peru. Amerika má s týmito krajinami dohody, podľa ktorých Crystal City ubytuje ich nepriateľov spolu s našimi vlastnými. Jedno z týchto

dievčat má na kabelke nálepku Betty Boop, takže to musia byť Američanky.

Kontrolujem svoje zápisky z posledných príchodov. Toto je najmenšia skupina, odkedy som tu. *Menší vlak?* zapíšem si. Nie je dost miesta pre viac ľudí?

Všetci noví sú už vnútri za bránou. Otcovia, ktorí vyobúbali svoje rodiny, ich hrdo predstavujú ostatným. Jedna zo zdravotných sestričiek v bielej uniforme odvádza ľudí do zdravotníckeho stanu na očkovanie a testy. Čierny kašeľ. Keď prišla moja skupina, päťdesiatštyri z nás malo čierny kašeľ.

Pán Mercer, o hlavu vyšší než ktokoľvek iný, vyzerá rozčúlený. Vyzlečie si sako a pod pazuchami na košeli má kruhy od potu. A topánky celé špinavé. Autobus sa musel pokaziť.

Je tento transport menší, lebo krajine už dochádzajú japonskí obyvatelia, ktorých by strčili do táborov?

„Dobré ráno, Margot.“ Zvrtnem sa na mužov hlas a rukou si zatienim oči proti slnku. Úzke pery, tmavé vlasy, trochu starší ako môj otec. Začne dvíhať pravú ruku. „Hei...“

„Zdravím, pán Kruse,“ preruším ho, lebo viem presne, ako sa skončí jeho pozdrav, a ešte vždy som si na to nezvykla.

„Dávaš nám na všetko pozor?“

„Snažím sa niečím zabaviť. Čoskoro sa začne škola,“ poviem, ale on už to pravdepodobne vie. Má dcéru. „Myslím, že došlo k zdržaniu, ale tie budovy už dokončili.“

„Ty pôjdeš do nemeckej školy, mám pravdu?“ Keď namiesto odpovede pokrčím plecami, zdvihne jedno obočie. „*Nepôjdeš* do nemeckej školy?“

Premýšľam, či som nemala prikývnuť. Táborová organizácia Zväzu odporučila nemeckým rodičom poslať deti do nemeckej školy

namiesto federálnej. Bolo to uverejnené v novinách *Das Lager*, rozšírených medzi gazdinkami. Federálna stredná škola však bude ako každá iná škola v Spojených štátoch – certifikovaná, s americkými učiteľmi. V nemeckej škole sa bude učiť podľa školských osnov, o ktorých rozhodne Zväz. Mama s ockom by ma nikdy nenútili chodiť do nemeckej školy.

„Heidi bude sklamaná,“ pokračuje. „Stále o tebe hovorí. Pošlem ju niekedy na návštevu, ak nebude na prítlač.“

„Samozrejme, že nie, mám Heidi rada.“ Obe sme prišli tým istým vlakom, bývala u svojej tety, kým rodičia vybavili jej umiestnenie tu. Pomáhala som jej rozbaľovať sendviče a rozprávala som jej príbehy o dievčatku z Álp, ktoré malo rovnaké meno ako ona.

Ženy, ktoré práve prišli, oproti pri ohrade naprávajú svojim deťom golieri a uhládzajú vlasy. Po očkovaní je ďalším bodom oboznamovania sa rodinný portrét. Každá rodina dostane jeden, aby si ho zavesila vo svojom baraku v Crystal City. Nikdy to nikto neočakáva.

„Čo má tvoj otec v pláne?“ Pán Kruse vyberie z náprsného vrečka cigaretu a zapáli si ju, s hlavou otočenou nabok, aby mi nevyfúkol dym do tváre. Je tak horúco, že je ťažké rozlíšiť cigaretové výpary od vlnitých liniek horúčavy na horizonte.

„Je zaneprázdnený,“ poviem neutrálne, ale pri jeho otázke spozorujem. „Mama dostala povolenie na záhradu, ale nemôže byť dlho na nohách. Ocko dáva dokopy kvetináče.“

Pán Kruse vyzerá pobavený. „Míňať peniaze na semená, keď Amerika dodáva jedlo zadarmo? To by som nerobil. Skôr by som využil výhody tohto väzenia. Vyčerpaj všetky zdroje.“

„*Wer rastet, der röset*,“ vyhrkne automaticky. *Komu sa nelení, tomu sa zelení.*

Pán Kruse sa rozosmeje. „On by pri leňošení skôr zhrdzavel. Som rád, že mladí ľudia rozprávajú po nemecky. Počuj, povedz otcovi, aby ma vyhľadal. Potrebovali by sme ďalšieho človeka pri bazéne, najmä niekoho s jeho skúsenosťami. Nikdy ho nevidáme na schôdzach. Aj to mu odkáž. Aj svojej mame, ak ju to zaujíma.“

Stuhnem. Teraz sa konverzácia oficiálne zmenila. Pán Kruse nikdy neuvidí ocka na schôdzach. Jedna schôdza nás sem dostala. Nikdy nepôjde na ďalšiu. *Prečo som len nepovedala, že pôjdem do nemeckej školy?* Tvárim sa, že niekoho vyzerám v dave.

Priamo predou mnou je chumáč jasnej modrej farby. Je to klobúk s kvetmi jednej unavenej matky. Je zavesená do vysokého muža a jej mladšia dcéra ho zviaza okolo pása.

Má však aj staršiu dcéru, štíhlu a peknú, atletickej postavy, v levanduľových šatách. Po pleciah siahajúce vlasy má zopnuté dozadu spôsobom, k akému by som ja svoje vlasy nikdy nedonútila. Zvesené ruky upäto drží pri tele, kým otec sa ju snaží pritiahnuť bližšie.

Nebud' nevychovaná. Dívaj sa inam, poviem si v duchu, ale nemôžem.

Zatiaľ čo sa pozerám, na zem spadne niečo modré: zopár látkových ľalií. Pristanú pri nohe levanduľového dievčaťa, hebké a svieže popri jeho zaprášenej topánke. Pozrie dolu, ale kvety nezdvihne. Ja by som ich zdvihla. Nevídame tu krásne veci. Zdvihla by som ich a ponorila si do nich tvár, ako som to robievala s kvetmi na našej farme. Šaty dievčaťa nie sú celkom takej farby ako ľalie, ale takmer. Ďalšia krásna svieža vec spadla do prachu. Prehltnem.

Dievča si teraz pritíska líce o otcov rukáv a v očiach sa mu niečo odzrkadľuje. Niečo osamelé a vzdorovité, čo malo ostať skryté pred rodinou, čo nikto nemal vidieť. *Ja to však vidím.* To, ako sa mu svaly napínajú. Ako drží váhu na svojich nohách, namiesto aby sa nakloni-

lo k svojim rodičom. Uprostred tohto prachu, uprostred týchto chaotických príchodov mám pocit, že sledujem tajomstvo.

Nemala by som dovoliť sebe samej takto rozmýšľať. Nie o dievčati, nie o tom, ako veľmi mi chýba domov, o ničom takom, preto sa radšej prinútim počítať kvety na zemi.

Osem ľalií. Mám veľmi suché pery. Je tak horúco.

Odtiahne sa od otca, skenuje pohľadom tábor a pristaví sa očami pri mne. Zbadá, že sa na ňu dívam. Začervenám sa a rýchlo sklopím zrak.

Nechápem, aký to musí byť pocit, konečne sa stretnúť s otcom, a odmietnuť sa k nemu priznať. V deň svojho príchodu som vzlykala. Aj ocko. Len moja mama nie, lebo stále pociťovala prázdnotu. Prešlo šesť mesiacov, odkedy sme obe naposledy videli môjho otca.

Neviem pochopiť, že sa niekto nechce držať rodiny a nikdy sa nepustiť.

Pán Mercer sa oddelí od davu a zvierajúc svoju podložku niekoho hľadá, kým nezbadá mňa a nerozhodne sa, že postačím. „Slečna Krukowová, však? Môžete mi urobiť láskavosť?“ Cestou ku mne si utrie pot z čela, no zaváha, keď pán Kruse vedľa mňa zakašle. „Ruším?“

„Nie, vôbec nie.“ Vstanem a oprášim si sukňu s úľavou, že zaclo-ní trápny uprený pohľad levanduľového dievčaťa, s úľavou, že mám výhovorku prerušiť rozhovor s pánom Krusem. „Teda, prepáčte, pán Kruse. Nechcem byť nezdvorilá.“

„Zdá sa, že máme trochu problémy s novými návštevníkmi,“ ozve sa pán Mercer. „Batožina niekde uviazla a vyskytlo sa niekoľko prípadov nevoľnosti. Potrebujeme rezervné oblečenie.“

„Chcete, aby som nejaké vzala z intendantného skladu?“

Z náprsného vrečka vyberie papier a niečo naň napíše. „Tu je povolenie na jednu sukňu a súpravu bielizne. Myslím, že strednej veľkosti pre ženy.“

Po jeho odchode si uvedomím, že som sa zabudla opýtať, z ktorého intendantného skladu to má byť. Japonci majú jeden sklad – úniový a my máme ďalší. V tom našom, generálnom sklade, sú cigarety, suchý tovar, americké nealko nápoje a nemecké pívá. Japonský sklad musí mať zväčša to isté, ale nikdy som vnútri nebola. Nikdy som nebola ani v japonskom dome či na niektorej japonskej ulici, a to som tu štyri mesiace.

V nemeckom sklade ukážem úradníkovi odkaz od pána Merce-
ra namiesto papierového žetónu, ktorý by som bežne použila na nákup vecí. Oblečenie nám spočiatku rozdávali podľa veľkostí, ktoré sme vyplnili na kúskoch papiera. Potom sa rozhodli, že nakupovanie urobí dobre našej morálke. Teraz máme výber, ale nie priveľký. Záclony, šaty, obrusy, všetko ušité z tých istých niekoľkých látok. Keď príde nový vzor, vytvorí sa do polovice tábora dlhý rad žien tlačiacich doma vyrobené drevené káry, zúfalo túžiacich vidieť niečo nové, čokoľvek.

Keď sa vrátim, rodina levanduľového dievčaťa je preč. Vysvitne, že oblečenie potrebuje vyčerpaná mladá matka. Jej sukňu špatí škvrna a stúpa z nej kyslý zápach. Zahanbená si ju šúcha mokrým uterákom.

„Dobre. Milé,“ zhodnotí pán Mercer, keď podám žene hnedý papierový balíček. „Ďakujem, Margot. Som si istý, že pani...“ nakukne do papierov, „Mendovej sa uľaví, keď si prezlečie svoje zašpinené šaty.“

Po jeho odchode žena zdvihne sukňu, ktorú som priniesla, a pozrie na mňa.

„Sestrička vám pravdepodobne ukáže, kde sa môžete prezliecť,“ poviem jej a až potom si podľa jej zmäteného výrazu uvedomím, že asi veľmi nerozumie po anglicky. „Sestrička, tam,“ ukazujem smerom k očkovaciemu stanu, až kým sa žena nepohne tým smerom.

„Margot!“ ozve sa hlas a vo mne hrkne. Nevšimla som si, že pán Kruse je stále nablízku. „Nevraveli sme vám, aby ste boli nápomocní riaditeľovi tábora?“

„Toto bola len malá službička.“

„Iste. Všetci hľadáme spôsoby, ako byť užitoční. Vieš, napadlo mi, že ak sám privediem Heidi na návštevu, mohol by som si pohovoriť s tvojím otcom o jeho účasti na niektorých našich schôdzach. Myslíš, že je to dobrý nápad?“ žmurkne na mňa. „Pýtam sa ťa, lebo viem, že ak má človek podporu dcéry, má aj otcovu.“

Kvapka potu mi stečie po vnútornej časti ruky okolo zaprášeného záhybu lakťa a ohybu zápästia, až spadne na zem. *Myslíš, že je to dobrý nápad?*

V tomto nie som dobrá. Nie som dobrá v tom – hovoriť jednu vec a myslieť si niečo iné a vedieť, nakoľko môžem nesúhlasiť s pánom Krusem, so starším človekom vo volenej funkcii.

„To je pre vás veľa starostí,“ vytisnem zo seba.

„Ale vôbec nie. Tak mu to môžeš povedať? Že sa zastavím? Výborne.“

Potom zrazí opätky a zdvihne ruku vystretú paralelne so zemou. Z toho gesta je mi na vracanie. Aj keď nie je sprevádzané slovami, čo chvalabohu nie je. Chvíľu čaká, ale ja nemôžem opätovať pozdrav. Nemôžem sa naňho dívať. Znovu skloním tvár k zápisníku a dúfam, že predstieranie, že som ho nevidela, mi prejde.

„Pekný deň, Margot,“ povie napokon.

„Pekný deň, pán Kruse.“

Zízam dolu, až kým nemám pocit, že môže byť preč. Pán Kruse má ten typ hlasu, že aj keď nerozpráva veľmi nahlas, počujete ho už z diaľky. Keď ho začujem, vždy mi pripomenie, ako ma ocko vzal do prázdneho obilného sila, kázal mi zavrieť oči a podľa zvuku jeho

hlasu som mala hádať, kde je. Vysvetlil mi, že je to lekcia o akustike. Krivky môžu zosilniť zvuky, urobiť ich zdanlivo bližšími, než naozaj sú.

Tu v Crystal City vždy začujem pána Kruseho. Je jedno, či kričí, alebo šepká. Jeho hlas prichádza ku mne ako unášaný na oblých stenách síla. Teraz musí byť o celé metre ďalej. Stále však počujem jeho slová.

„Heil Hitler,“ povie každému človeku, ktorého stretne – pozdrav vymyslený na počesť diktátora, ktorý žije cez pol sveta ďaleko, ale môže za to, že sme tu.

„Heil Hitler,“ znovu povie pán Kruse, no tentoraz to môže byť zosilnené v mojej predstave. *Heil Hitler. Heil Hitler. Heil Hitler.*

TRI

MARGOT

„KNIHY?“ OPÝTA SA MAMA, KEĎ VOJDEM DO DVERÍ. TO BOL PÔvodný cieľ, keď som odišla pred dvoma hodinami: zistiť, či knihy, o ktoré sme žiadali, došli do táborovej knižnice.

„Ako sa cítiš?“ chcem vedieť a predstieram, že ma nerozčuľuje to ustavičné vypytovanie.

Pohrdavo mávne rukou. „Čo knihy?“ Podám jej najvrchnejší zväzok z kopy, ktorú nesiem, *Záhradkárenie v Texase*, a ona si v nej začne listovať. „Dobré a zlé správy. Dobrá správa: tvoja matka nie je strelená. Nečudo, že som nevedela vypestovať kvety zo semien, ktoré som tu kúpila. Toto podnebie je nevhodné.“

„To je tá zlá správa?“

„Nie, mŕtve kvety nie sú zlá správa, len smola. Zlá správa je, že predavači objednávajúci tovar do generálneho skladu sú nekompetentné trdlá, čo sa týmto potvrdilo. Možno by sme mali mať metre vysiateho

špenátu namiesto pokusov pestovať čokoľvek užitočné či, nedajbože, pekné.“

„Myslím, že by to fungovalo...“ začnem, ale mama na mňa vyplazí jazyk.

„Robím si žarty. Nebuď taký suchár, Margot.“ Stisne pery, keď prechádza prstom po kope kníh. „Latinčina, fajn. Geometria pre pokročilých, dobre. Vy dvaja s ockom ste sa aj doma väčšinou učili sami, však? Tak sa ti podarilo získať náskok jedného roka.“ Po prehliadke kníh zdvihne oči. „Myslela som si, že otec žiadal aj učebnicu chémie.“

„Neprišla.“

„Možno bude v nasledujúcej zásielke.“

„Nie, mám tým na mysli, že vôbec nepríde.“

Trvá jej minútu, kým pochopí. Zvyčajne je len jeden dôvod, aby knihy neprišli. „No dobre. Aj tak si nechcela byť chemičkou, však?“

Pokrútim hlavou.

Nakloní hlavu nabok a pozrie na mňa. „Tešíš sa na školu?“

Tentoraz prikývnem, ale príliš pomaly, čo si mama všimne.

„To bude *fajn*.“ Rázne položí kôpku kníh na stôl. „Doma boli zaskočení, lebo si bola pokročilejšia. A príliš *seriózna*. Preto si nemala veľa... Tu na tom nebude záležať. Každý je nový, každý bude mať dosť svojich sta...“

Vtom mama náhlivo vytiahne vreckovku z vrecka šiat a pritisne si ju na ústa.

„Ako sa cítiš?“

Nepříjemný moment prešiel a ona prehltnie. „Ďalšie ranné nevoľnosti. A k tomu večerná nevoľnosť aj... popoludňajšia, ako sa zdá. S tebou som vracala stále a všade. Pamätáš sa na pani Loebovú z kostola? Každý týždeň, keď som zacítila jej parfum, som bola stratená.“

Pri mne jej bolo zle. Teraz jej je zle. To je dobré znamenie. Teraz to aspoň v jednom smere nie je také ako v marci. Vo viacerých smeroch, opravila som sa. Vôbec to nie je rovnaké.

„Videla si niečo iné, keď si bola vonku?“ opýta sa ma mama. „Pod, pomôž mi.“ Kývne hlavou k armádnym lôžkam, na ktorých spali spolu s otcom, a zdvihne prikrývku. Moje lôžko je na druhom konci miestnosti, vedľa stojí kufor, ktorý slúži ako kancelária, lavička a nočný stolík zároveň. Medzi nami je stôl, na ňom porcelánová misa, ktorú používame ako umývadlo. Naša izba má asi päť krát päť metrov a nachádza sa v budove s ďalšími troma jednotkami rovnakej veľkosti. Máme spoločnú kuchyňu s ostatnými rodinami. Väčšina kuchynských vôní moju mamu dráždi na vracanie. Aspoňže náš dom vôbec má kuchyňu.

„Prečo si nesadneš?“ ponúkne ju.

„Pretože ustielam posteľ.“

„Prečo to nenecháš urobiť mňa?“

Neustúpi, len na mňa vyčkávajúc pozerá, kým nechytím druhý koniec prikrývky. „Dorazil ďalší autobus,“ začnem. „Pomohla som pánovi Mercerovi vybaviť jeden odkaz. A ešte...“

„Čo ešte?“

A ešte tam bolo jedno dievča v levanduľových šatách, takmer vyhráknem, no nemá zmysel spomínať to; pravdepodobne ho už neuvidím. „Rozprávala som sa s pánom Krusem. Či skôr on sa rozprával so mnou,“ dodám chvatne.

Mamine ústa stvrdnú, prudko zatrasie prikrývkou. „Čo povedal?“

Skôr než stihnem odpovedať, dvere za mnou sa so škripotom otvoria. „Kto mal čo povedať?“ Ocko si zloží klobúk a snaží sa zatvoriť dvere. Nezatvárajú sa dobre. Steny sú krivé, vraj vinou horúčav. Doma by ho mama donútila umyť sa pod žľabom ešte vonku pred

dverami, kým by vošiel dnu, no teraz by sa musel vyzliecť donaha na špinavej ceste, takej úzkej, že v noci počujem chrápanie štyroch rodín.

„Margot mi rozprávala o príchode nových ľudí,“ odvetí mama bezstarostne. „Japonci?“

Ocko prikývne cestou k umývadlu a začne si drhnúť tvár. „Pri-niesli nejaké novinky?“ Vojna vonku napreduje v časových skokoch, odkedy sú naše správy cenzurované. Keď sme prišli my dve s mamou, náš vlak mal správy o Monte Cassine, opátstve neďaleko Ríma, kde útočili spojenci. Pred pár mesiacmi dorazil vlak a ľudia z neho hovorili, že tisícky amerických vojakov pristáli na pláži vo Francúzsku. *Takže by sa to mohlo čoskoro skončiť?* čudovali sme sa, ale nikto nás odtiaľto ešte nepustil, vojna sa teda nemohla skončiť.

„Neviem, či majú nejaké správy,“ odvetím. „Nezhovárala som sa s nimi.“

„Tak *kto* teda čo povedal?“

Mama mi spoza neho venuje varovný pohľad.

„Pán Kruse,“ odvetím po chvíli, pretože nie som schopná narýchlo si vymyslieť nejakú lož. „Keď som vyzdvihla knihy.“

Ocko prikývne. „Nespomenul, ako idú práce na bazéne?“ pýta sa zdanlivo ľahostajne, no mama potrasie hlavou, aby som neodpovedala.

„On... povedal, že na tom pracujú, ale dlho sme spolu nehovorili.“

Ocko si vzdychne a sadne si k stolu. „Nepoužívajú správny materiál na obklad. Je čierny, a tak nevidno na dno. Vážne si myslím, že nemajú žiadnych inžinierov, ktorí by im poradili s projektom.“

Minulý rok nám ocko v prvom liste z Crystal City napísal, že je tu veľa dobrých, slušných mužov a *pár zblúdených sympatizantov s nacistami*. V nasledujúcom liste nám zmätený oznámil, že jeden z nich

bol zvolený za zástupcu Nemcov. V treťom liste napísal, že pán Kruse ako zástupca prideluje pracovné zaradenia a vyberá si mužov, ktorí chodia na jeho schôdze.

To je jedno, napísal ocko, *hlavne že tu budem mať rodinu, na ničom inom nebude záležať*. Potom sme však prišli a záležalo na tom, lebo sa zabavil len výrobou niekoľkých kusov nábytku do našej malej miestnosti a viac už nemal čo robiť.

„Tak si tam predsa napokon šiel?“ opýtam sa. „K bazénu. Zdá sa, akoby si trávil čas na stavbe.“

„Nechystám sa s ním spojiť, Margot.“ Plecia mu stuhnú.

„To som nemala na mysli. Len... viem, že ťa to štve, ak možno nepostupujú správne.“

„Ja viem, že nepostupujú. Pozri na náš nábytok. Odrezal som nejaké rohy?“

„Správne, tak som to myslela.“

„Prečo si myslíš o mne to najhoršie? Prečo sa správaš, akoby som potreboval dohľad?“

Mama zatvorí oči. *Teraz nie*, hovorí jej tvár. *Prosím, toto teraz nie*.

Buchne rukou na stôl. „Bazén je v areáli tábora. Keď idem na prechádzku, aj ja som vnútri, ak si si nevšimla. Tábor má menej ako jeden a pol štvorcového kilometra. Prešiel som tu pri mnohých príležitostiach každý meter – vrátane bazéna. Nevyhľadávam ho špeciálne, ale je limitovaný počet miest, kde sa dá prechádzať a zároveň byť stále v tábore. A ešte jedna vec – zostať v areáli tábora je jediný spôsob, ako dostať guľku do hlavy.“

Z druhej strany steny počujem, akoby niekto kráčal po špičkách, a vŕzganie stoličky. Susedia môžu počuť, že sa hádame. *Zasmej sa*, poviem si. *Zasmej sa, aby susedia vedeli, že sme v pohode, je to len absurdný žart. Zasmej sa, aby môj otec videl, že je všetko v poriadku*.

„Nieкто by sa mal porozprávať s pánom Mercerom o ďalšom hlasovaní o poste nášho zástupcu,“ ozve sa mama. „Zdá sa, že Japonci nemajú žiadny problém. Organizujú púšťanie papierových drakov na svoj národný sviatok. Čo robí naše vedenie? Vyjednávajú, koľko raz sa budú môcť promenádovať s hákovým krížom na Hitlerove narodeniny. Stavajú tajnú pálenicu, aby sa mohli opíjať tvrdým alkoholom.“

„Myslel som si, že sa ti nepáči ani japonské vedenie.“ Otec si vzdychne, hnev z jeho hlasu vyprchal. „No pravda, hlasovanie. Pretože nenechajú hlasovať ženy, keďže technicky nie sú väzenkyne.“

„To je hlúpe pravidlo. Nie sú väzenkyne? Tak sú potom dozorkyne?“ odsekne mama ironicky. „Sú zamestnankyne tábora? Alebo sú to Texasanky, ktoré náhodou vkráčali dnu cez plot z ostnatého drôtu a povedali si: *No, toto vyzerá pekne, asi tu chvíľu zostaneme.*“

Spočiatku si myslím, že bude znovu kričať. Namiesto toho vyprskne. Hrča v mojom žalúdku povolí, keď sa vyprsknutie zmení na smiech. Z faktu, že sme všetci spolu za touto ohradou, ale niektorých pokladajú za väzňov a iných nie.

„Vieš si to predstaviť?“ Otec brnkne do vzduchu pred sebou a zdvihne imaginárny telefón. „*Haló, Crystal City? Tu je rodina Jonesovcov z Houstonu. Radi by sme urobili rezerváciu. Na ako dlho? Je na neurčito dostupné? Určite by sme chceli zostať na neurčito.*“

Ešte sa smeje, keď mu pohľad zabľúdi ku kôpke kníh na stole.

„Zabudol som, že si šla do knižnice! Prišlo najnovšie vydanie učebnice chémie? Som zvedavý, či bude obsahovať curium.“

„Žiadna chémia,“ vytisnem zo seba. „Nie je tam kniha chémie.“

„Margot teraz neznáša chémiu,“ dodá mama. „Aj ja. Zakázala som jej doniesť domov knihy o chémii.“

Otcovi to trvá o sekundu dlhšie než mame. „Bolo na lístku o odmietnutí niečo konkrétne?“

„Len to, čo zvyčajne,“ uistím ho.

Zvyčajne sa stáva, že môj otec žiada o knihy z knižnice v tábore. Ak nie sú na sklade, žiadosť putuje na univerzitu v Texase, vzdialenú stovky kilometrov. Niekedy knihy dostaneme. Niekedy sa žiadosť vráti späť. *Zamietnuté vládou USA*. Takéto odpovede znamenajú, že otec nemá dovolené čítať tie knihy. Knihy o stavbách alebo revolúciách sú pokladané za príliš nebezpečné pre nepriateľov. Zdá sa, že aj knihy o chémii. „Všetky ostatné knihy prišli,“ nadhodím náhlivo, „nebudem mať čas študovať viac.“

„To je jedno, už sa stalo. Nikto nebude plakať,“ poznamená mama a odviaže si zásteru. „Prejdem sa k vstupnej bráne a pozriem si nových ľudí. Nebudem dlho,“ dodá, skôr než stihneme s otcom protestovať. „Chcem si len trochu ponatahovať nohy.“

Odíde a otec si povzdychne. Novinky o knihách vzal celkom dobre. Vyzerá už viac-menej ako predtým, len trochu menej šťastný. Keby som vedela, koľko váži šťastie, vedela by som, koľko si môže dovoliť stratiť, než zmizne.

„Latinčina alebo geometria?“ Vzpriami sa na stoličke a strasie napätie z plic.

„Si si istý?“ rozpačito sa spýtam. „Nemusíme...“

„Pustíme sa do latinčiny alebo geometrie?“ Zašibrinkuje prstami, aby som mu podala knihu, čo urobil už sto ráz, až kým mu nepodám tú správnu. „Samozrejme, že to chcem, *slimáček*. Nenecháme ťa pozadu, veď vojna nemôže trvať večne.“

ŠTYRI

HARUKO

JE TO LEN ŠKOLA. JE TO LEN AMERICKÁ VLAJKA TRČIACA ZO ZEME pred tehlovou budovou, ktorá by mohla byť naozaj kdekoľvek. Akurát, že nie je.

„Vyzeráš rozkošne,“ povie Čieko a pri pohľade na moje ružové bavlnené šaty súhlasne prikývne.

Čieko býva o dva baraky ďalej od nás a zoznámila som sa s ňou minulý týždeň v jedálni, pár dní po príchode mojej rodiny. „To je čínska ryža,“ povedala, keď si všimla, ako sa snažím vyznať v čudnej textúre. „Nevedia, že je v tom rozdiel.“

Čieko mi povedala, že doma v San Franciscu hrávala tenis. A má všetky nahrávky Glenna Millera a jej otec vlastní filmový projektor, ktorý sa používa raz do týždňa na vonkajšie premietanie filmov. Zamestnanci tábora vyberajú – westerny, muzikály – a zaznamenávajú, ktoré sa nám páčia. Zistila som to počas svojho prvého filmového ve-